

Sygnatura akt VI Ka 1268/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **24 marca 2017** r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Krzysztof Ficek (spr.)

Sędziowie SSR del. Agnieszka Woźniak

SSO Marcin Schoenborn

Protokolant Kamil Koczur

przy udziale Krystyny Marchewki Prokuratora Prokuratury Okręgowej
w G.

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2017 r.

sprawy **M. R.** ur. (...) w P.

syna T. i L.

oskarżonego z art. 270§1 kk, art. 230§1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 11 sierpnia 2016 r. sygnatura akt IX K 1876/14

na mocy art. 437 kpk, art. 438 kpk i art. 632 pkt 2 kpk

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnia oskarżonego od popełnienia zarzucanych mu przestępstw z art. 270 § 1 kk i art. 230 § 1 kk;
- 2) kosztami procesu w sprawie obciąża Skarb Państwa;
- 3) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego kwotę 3240 (trzy tysiące dwieście czterdzieści) złotych tytułem wydatków związanych z ustanowieniem obrońcy z wyboru w sprawie.

Sygn. akt VI Ka 1268/16

UZASADNIENIE

Od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 11 sierpnia 2016 roku sygn. akt IX K 1876/14 apelację wywiódł oskarżony M. R.. Orzeczenie Sądu I instancji zaskarżył w całości. Wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania karnego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, a to:

- art.7 kpk w zw. z art.2 § 2 kpk w zw. z art.4 kpk w zw. z art.410 kpk poprzez dokonanie dowolnej oceny wyjaśnień M. R. przez przyjęcie, że oskarżony w sposób niekonsekwentny, niespójny i nielogiczny odniósł się do stawianych

mu zarzutów, co skutkowało uznaniem go za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów, o czym miały świadczyć „spójne i konsekwentne” zeznania R. M. (1) i R. M. (2), potwierdzone przez wskazanych w uzasadnieniu wyroku świadków oskarżenia oraz oparciu czynionych ustaleń na niespójnych, niejasnych i sprzecznych wewnątrznie zeznaniach R. M. (1) i R. M. (2), R. H., W. M., T. S., M. B. i M. K., których nie sposób było zweryfikować w ramach postępowania jurysdykcyjnego, a którym Sąd dał wiarę wskazując jeszcze, że rozbieżności dają tym zeznaniom walor wiarygodności,

- art.7 kpk w zw. z art.2 § 2 kpk w zw. z art.4 kpk w zw. z art.410 kpk poprzez dokonanie dowolnej oceny całokształtu zebranego materiału dowodowego przez odmowę wiarygodności wyjaśnień i zeznań świadków oraz dokumentów, które przemawiają na korzyść oskarżonego,

- art.5 § 2 kpk w zw. z art.2 § 2 kpk poprzez rozstrzygnięcie wątpliwości, które wyłoniły się w toku przeprowadzonego przez Sąd I instancji postępowania, wyłącznie na niekorzyść oskarżonego, a więc wbrew zasadzie in dubio pro reo;

2. spowodowany licznymi i poważnymi uchybieniami natury procesowej błąd w ustaleniach faktycznych, mający istotny wpływ na treść orzeczenia, polegający na bezprawnym i nieuzasadnionym przyjęciu, że oskarżony dopuścił się zarzucanych mu czynów w sposób opisany w akcie oskarżenia.

Podnosząc te zarzuty oskarżony wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie od popełnienia zarzucanych mu czynów, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy stwierdził, co następuje:

Na uwzględnienie zasługiwał wniosek apelacji o zmianę wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego M. R. od popełnienia zarzucanych mu przestępstw, jednakże z innych powodów niż wskazane w środku odwoławczym.

O uniewinnieniu przez Sąd odwoławczy oskarżonego od popełnienia obu zarzucanych mu czynów zadecydowały błędy natury proceduralnej oraz naruszenie w ponownym postępowaniu przez Sąd Rejonowy zakazu reformationis in peius.

Wskazane uchybienia miały miejsce w następującym stanie faktycznym.

M. R. został oskarżony o popełnienie dwóch przestępstw. Jednego z art.270 § 1 kk (fałszerstwo materialne), a drugiego z art.230 § 1 kk (płatna protekcja). Pierwszy w sprawie wyrok zapadł w Sądzie Rejonowym w Wadowicach (...) (...)Wydziale K.w dniu 12 marca 2013 roku sygn. akt VII K 12/13 (k.531). Tymże wyrokiem przypisano M. R. przestępstwo z art.270 § 1 kk polegające na tym, że nieustalonego dnia w marcu 2005 roku w S. w celu użycia za autentyczny podrobił dokument w postaci umowy pośrednictwa w ten sposób, że podpisał się jako pośrednik danymi „E. R.”, oraz czyn z art.230 § 1 kk w takiej postaci, że w nieustalonych dniach w lutym i w marcu 2005 roku w S. i Z., powołując się na wpływy w instytucjach państwowych podjął się pośrednictwa w załatwieniu sprawy uzyskania kredytu dla R. M. (1) w (...) w zamian za korzyść majątkową w kwocie 20.000 złotych. Od tego wyroku, co ważne, apelację wniósł wyłącznie oskarżony (k.559-560). W takiej sytuacji, zgodnie z art.434 § 1 kpk, nie było już możliwe wydanie orzeczenia na jego niekorzyść. Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2014 roku sygn. akt IV Ka 781/13, stwierdzając bezwzględną przyczynę odwoławczą z art.439 § 1 pkt 5 kpk, uznając rozważanie zarzutów apelacji oskarżonego za przedwczesne, uchylił zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania (k.590-596). Pomimo nierozpoznania zarzutów środka odwoławczego Sąd Okręgowy zwrócił uwagę Sądowi Rejonowemu, że należy jeszcze raz rozważyć czy otrzymanie przez oskarżonego kwoty 20.000 złotych było korzyścią majątkową uzyskaną w związku z powoływaniem się na wpływy w instytucjach państwowych i samorządowych. Za przestępstwo z art.230 § 1 kk odpowiada ten kto, powołując się na wpływy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi albo wywołując przekonanie innej osoby lub utwierdzając ją w przekonaniu o istnieniu takich wpływów, podejmuje się pośrednictwa w załatwieniu sprawy w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę. Zasadna zatem była sugestia instancji odwoławczej, że w świetle znamion czynu z art.230 § 1 kk wpływy, ze względu na które sprawca podejmuje się pośrednictwa w załatwieniu sprawy, mają

rozcigać się (rzeczywiście lub pozornie) na instytucję państwową (zarówno polską, jak i zagraniczną), instytucję samorządową, organizację międzynarodową, krajową jednostkę organizacyjną dysponującą środkami publicznymi, zagraniczną jednostkę organizacyjną dysponującą środkami publicznymi.

Rozpoznający sprawę po raz drugi Sąd Rejonowy w Gliwicach prawidłowo nie stwierdził wyczerpania przez oskarżonego wszystkich znamion ustawowych płatnej protekcji. Ustalił bowiem, co nie jest kwestionowane na niekorzyść M. R. i jest zgodne z materiałem dowodowym, że oskarżony powoływał się wyłącznie na pewność uzyskania dla R. M. (1) kredytu bankowego w(...), zaś bank ten nie jest instytucją państwową, samorządową ani też organizacją krajową, międzynarodową lub zagraniczną jednostką organizacyjną dysponującą środkami publicznymi. Nie było zatem możliwe przypisanie M. R. przestępstwa płatnej protekcji. W tej sytuacji rozważenia wymagało czy prawidłowo Sąd Rejonowy w Gliwicach zamiast czynu z art.230 § 1 kk przypisał oskarżonemu przestępstwo z art.286 § 1 kk (oszustwo). W ocenie Sądu Okręgowego byłoby to możliwe, gdyby nie zakaz reformationis in peius. Zgodnie z art.443 kpk w razie przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wolno w dalszym postępowaniu wydać orzeczenie surowsze niż uchylone tylko wtedy, gdy orzeczenie to było zaskarżone na niekorzyść oskarżonego albo na korzyść oskarżonego w warunkach określonych w art. 434 § 4 kpk. Ugruntowane w orzecznictwie jest stanowisko, że gwarancyjna funkcja przepisu art. 443 kpk powoduje, że zakaz orzekania na niekorzyść obejmuje dokonywanie jakichkolwiek zmian powodujących negatywne skutki dla oskarżonego nie tylko w zakresie ustaleń faktycznych, ale także tych, które są uwidocznione jedynie w treści uzasadnienia orzeczenia. Ta funkcja gwarancyjna jest nadrzędna nad powinnością dostosowania subsumcji prawnej do zachowania sprawcy, nawet kosztem zdekompletowania znamion typu czynu zabronionego i prawidłowości rozstrzygnięcia, a jej procesowa realizacja wpływa nawet na respektowanie odstępstwa od zasady prawdy materialnej (tak m.in. Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 18 listopada 2015 roku, II Aka 220/15).

Sąd Rejonowy naruszył przywołany zakaz, gdyż pierwszy wyrok zaskarżył wyłącznie oskarżony, zaś przypisanie mu po przeprowadzeniu postępowania dowodowego przestępstwa oszustwa wiąże się z poczynieniem ustaleń dla niego niekorzystnych. Nie chodzi przy tym, że oba przestępstwa znajdują się w różnych rozdziałach Kodeksu karnego, czyli chronią odmienne dobra prawne, ale opis czynu pierwotnie przypisanego oskarżonemu nie zawiera wszystkich znamion ustawowych przestępstwa oszustwa, zaś znamion tych nie można domniemywać. O ile zatem można w przypisanym pierwotnie przestępstwie dopatrzeć się znamion działania „w celu osiągnięcia korzyści majątkowej”, a także „doprowadzenia innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem”, o tyle nie sposób przyjąć znamienia określającego czynność sprawczą w postaci „wprowadzenia w błąd”. Ewidentnie zatem ustalając, że oskarżony wprowadził w błąd R. M. (1) co do możliwości uzyskania przez Zakłady (...) spółka jawna” kredytu w (...), Sąd I instancji poczynił ustalenia na jego niekorzyść, czego nie mógł zrobić z uwagi na wyżej opisany układ procesowy. Nie ma przy tym racji Sąd I instancji, że dokonał wyłącznie zmiany kwalifikacji prawnej czynu (k.887). Jest zatem przyjęcie odpowiedzialności oskarżonego z art.286 § 1 kk naruszeniem normy z art.443 kpk. Dodać jeszcze trzeba, co ma znaczenie drugorzędne, że Sąd Rejonowy wydający pierwszy wyrok w sprawie nie poczynił, co wynika z treści uzasadnienia wyroku, ustaleń faktycznych odnośnie wprowadzenia w błąd pokrzywdzonego przez oskarżonego.

Jeśli zatem nie było możliwe przypisanie oskarżonemu przestępstwa oszustwa, a w drugiej kolejności przestępstwa płatnej protekcji, Sąd odwoławczy mógł jedynie zmienić zaskarżony wyrok i uniewinnić M. R. od popełnienia zarzucanego mu przestępstwa z art.230 § 1 kk.

Innego rodzaju uchybienie spowodowało, że także od odpowiedzialności za czyn z art.270 § 1 kk należało uwolnić oskarżonego. W tym wypadku Sąd Rejonowy nie zauważył, że w akcie oskarżenia opis czynu nie zawiera wszystkich znamion ustawowych fałszerstwa materialnego (k.161). Dostrzegł to natomiast Sąd Rejonowy w Wadowicach opisując na nowo to przestępstwo i wskazując, że oskarżony działał „w celu użycia za autentyczny” (k.531). Natomiast Sąd Rejonowy w Gliwicach w części wstępnej wyroku przywołał za aktem oskarżenia opis czynu bez znamienia „w celu użycia za autentyczny”, zaś w pkt 1 części rozstrzygającej uznał M. R. „za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu w punkcie I części wstępnej wyroku czynu”, czyli pozbawionego wszystkich znamion przestępstwa z art.270 § 1 kk (k.861). W tym wypadku wyrok również został zaskarżony tylko na korzyść oskarżonego, a zatem nie było możliwe orzeczenie na jego niekorzyść (art.434 § 1 kpk), a do tego sprowadzałoby się uzupełnienie przez Sąd odwoławczy

znamion ustawowych. Brak przypisania oskarżonemu przestępstwa zawierającego w opisie wszystkie znamiona ustawowe skutkowało uniewinnieniem M. R. od popełnienia zarzucanego mu przestępstwa z art.270 § 1 kk.

Konsekwencją uniewinnienia oskarżonego jest obciążenie Skarbu Państwa kosztami procesu w sprawie (art.632 pkt 2 kpk). Ponieważ obrońca z wyboru złożył wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego kosztów związanych z udziałem obrońcy z wyboru Sąd odwoławczy zasądził na rzecz M. R. kwotę 3.240 złotych tytułem wydatków związanych z ustanowieniem w sprawie obrońcy z wyboru. Kwota ta stanowi wynagrodzenie z tytułu udziału obrońcy: w postępowaniu przygotowawczym (300 złotych), jeden raz przed Sądem Rejonowym w Wadowicach (420 złotych), jeden raz przed Sądem Okręgowym w Krakowie (420 złotych), dziewięć terminów przed Sądem Rejonowym w Gliwicach (420 złotych plus osiem dodatkowych – 672 złotych), dwa terminy przed Sądem Okręgowym w Gliwicach (840 złotych plus 168 złotych - stawka ta według Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie, obowiązującego od 1 stycznia 2016 roku z uwzględnieniem § 21 Rozporządzenia).